

KITAIBELIA	XII. évf. 1. szám	pp.: 133-137.	Debrecen 2007
------------	-------------------	---------------	---------------

Néhány adat a Keleti-Cserhát és tágabb környéke edényes flórájának ismeretéhez

SRAMKÓ Gábor¹ – MAGOS Gábor²

- (1) Debreceni Egyetem TTK Növényteni Tanszék, H-4010 Debrecen, Pf. 14. sramkog@puma.unideb.hu
 (2) Hatvani Környezetvédő Egyesület H-3000 Hatvan, Hatvany I. u. 2/a. gmagos@citromail.hu

Bevezetés

Jelen közlemény az elmúlt időszak során, elsősorban alkalmi terepbejárások alkalmával, valamint a Magyar Flóratérképezés program során gyűjtött érdekesebb adatainkat tartalmazza. Adataink a Keleti-, vagy Központi-Cserhát területéről, illetve ettől távolabbi és szomszédos, más természetföldrajzi egységekbe sorolható területekről (Ipoly-völgy, Cseres-hegység magyarországi része, Litke-Etesi-dombság, Zagyva-völgy) származnak. A terület természetföldrajzi jellemzését és a botanikai kutatás történetét HARMOS és mtsai (2001) és CSIKY és mtsai (1999) vázolta.

Anyag és módszer

A fajok felsorolásakor SIMON (2000) sorszámozását és nomenklatúráját követjük. Az adatok az alábbi kistájokról származnak, ezek rövidítései a szövegben: **KCs** – Keleti-Cserhát; **LEd** – Litke-Etesi-dombság; **Csh** – Cseres-hegység (*Cerová vrchovina*) **Ip** – Ipoly-völgy. A lelőhelyek megnevezései az 1:10000 EOVS térképek elnevezéseit követi, de alkalmanként figyelembe vettük a forgalomban lévő térképeket is (1:25000 Gauss-Krüger vetületű katonai térképek, „A Cserhát turistatérképe 1:60000” – Carthographia Kft., Budapest, 1995).

Az érdekesebb adatok bizonyító herbáriumi lapjai a Debreceni Egyetem TTK Növényteni Tanszékének Soó Rezső Herbáriumában (DE), valamint MG magángyűjteményében kerültek elhelyezésre.

A teljesség igényének figyelembe vételével itt írjuk le a korábban már közölt, kisebb munkákban megjelent adatainkat is.

Eredmények

Pteridophyta

P-45. *Polystichum aculeatum* (L.) Roth: **KCs** – Lucfalva-Nagykeresztúr: Nagy-erdő, szurdokszerű homokkő völgyben egy példány. **Csh** – Ipolytarnóc: Botos-árok elszórtan néhány tíz tő; Borókás-árok, mindkét helyen szurdok-szerű homokkő völgyben. **LEd** – Nógrádszakál: Cseres-tető délnyugati oldalán, mély, szurdok-szerű völgyben (Páris-patak völgye).

P-46. *Polystichum braunii* (Spenner) Fée: **Csh** – Ipolytarnóc: Botos-árok, szurdok-szerű homokkő völgyben, másodlagos gyertyános alatt két tő. A Kárpátok montán, szubalpin zónájában gyakori faj legközelebbi előfordulásai a Mátrában (HARMOS – SRAMKÓ 2000) és a Börzsönyben (NAGY 1997) vannak, SCHIDLAY (1966: 200.) alapján a határ túloldalán legközelebb az Alacsony-Tátrában

fordul elő. Morfológiai alapon valószínű, hogy az egyik példány a *Polystichum* × *luerssenii* (Dörfler) Hahne (*P. aculeatum* × *braunii*) taxonba sorolható, mely Erdélyben gyakori, hazánkban a Mátrában fordul elő (VIDA 1966).

P-50. *Dryopteris carthusiana* (Vill.) H.P.Fuchs: **Csh** – Ipolytarnóc: Botos-árok, Borókás-árok, Tariska

P-52. *Dryopteris dilatata* (Hoffm.) A. Gray: **Csh** – Ipolytarnóc: Botos-árok, szurdok-szerű homokkő völgyben és erdei fenyves telepítésben elszórtan többfelé.

P-53. *Gymnocarpium dryopteris* (L.) Newm.: **Csh** – Ipolytarnóc: Botos-árok, szurdok-szerű homokkő völgyben elszórtan pár tíz telep.

Angiospermatophyta

24. *Hepatica nobilis* Mill.: **Csh** – Ipolytarnóc: Botos-árok felső részén néhány lelőhelyen kb. 320 tő, emellett a Borókás-árokban is ismert pár tő. A Kilenc-fenyő keleties völgyoldalán is pár tíz tő

(JUDIK Béla adata). A borókás-árokai tövek előfordulását SEREGÉLYES (1990) is megemlíti, de ismeretlen eredetű betelepítésnek tartja. Ezzel ellentétben véleményünk szerint az itteni

- előfordulás spontán. Litke és Ipolytarnóc közötti Csathó-hegy nyugati völgyaljában (Tariska) is előfordul egy állománya, melyet DEÁK Sándor talált (HARMOS K. ex litt.).
29. *Clematis integrifolia* L.: **Ip** – Ludányhalászi: a falu és az Ipoly közötti réteken elszórta többfelé.
33. *Adonis vernalis* L.: **KCs** – Bátonyterenye-Szűpatak: Meszes-tető északi része, félszáraz gyepekben. Herencsény: Bükk-hegy déli oldala, feltehetőleg egykor legeltetett cseres-tölgyesben. Bátonyterenye-Márkházapuszta: Kőkényes-völgy felső részén, jobb oldali félszáraz-gyep foltban. Buják: Sas-bérc déli része, andezit sztyepréten.
48. *Ranunculus pedatus* W. et K.: **KCs** – Bátonyterenye-Szűpatak: Meszes-tető.
49. *Ranunculus illyricus* L.: **KCs** – Buják: Sas-bérc déli része, andezit sztyepréten.
60. *Ranunculus arvensis* L.: **KCs** – Cserhátszentiván: Szőlő-hegy (a térképen a Szőlők alja dűlőtől északnyugatra) felhagyott szőlőparcellán.
97. *Sorbus domestica* L.: **KCs** – Mátraszőlős: Kőkapu-hegy.
143. *Potentilla micrantha* Ram.: **KCs** – Lucfalva: Kakukk-hegy. **LEd** – Nógrádszakál: Cseres-tető.
166. *Sanguisorba officinalis* L.: **Ip** – Nógrádszakál: Bussa-rét északi része, a vasút „Y” elágazásában (az előfordulást Harmos Krisztiánnal találtuk). Ludányhalászi: a falu és az Ipoly közötti réteken elszórta többfelé.
183. *Rosa spinosissima* L.: **KCs** – Szanda: Vár-hegy.
236. *Saxifraga bulbifera* L.: **KCs** – Bér: Szőlők, a Csirke-hegy nyugati oldalának cserjésedő legelőjén (az előfordulást Harmos Krisztiánnal találtuk).
254. *Chamaecytisus austriacus* (L.) Link.: **KCs** – Bátonyterenye: Sulyom-hegy.
292. *Trifolium retusum* Höjer.: **KCs** – Kozárd: Pogányvár, zavart, felnyíló gyepekben több száz tő (Harmos Krisztiánnal közös adat).
296. *Trifolium rubens* L.: **KCs** – Kozárd: Barát-hegy nyugati oldala, xerotherm tölgyesben a közút mellett.
303. *Trifolium striatum* L.: **KCs** – Kozárd: Pogányvár, felnyíló andezit lejtősztyepben nagy egyedszámban.
319. *Colutea arborescens* L.: **KCs** – Bátonyterenye: Sulyom-hegy. Mátraverebély-Szentkút: Meszes-tető. Ecseg: Bézma déli alja. Buják: Csirke-hegy.
338. *Hippocrepis comosa* L.: **KCs** – Bátonyterenye-Szűpatak: Meszes-tető.
346. *Vicia sparsiflora* Ten.: **KCs** – Bokor: Meredek-hegy, xerotherm tölgyesben pár tucatnyi tő.
- 355/a. *Vicia pannonica* Cr. subsp. *striata* (M. B.) **Nym.**: **KCs** – Ecseg: Kender-gát; Salgó nyugati részén, mindkét helyen szántók szegélyében nagy egyedszámban.
363. *Lathyrus nissolia* L.: **KCs** – Bátonyterenye-Szűpatak: Kis-Kert-oldal.
386. *Peplis portula* L.: **Csh** – Ipolytarnóc: Holya puszta felett, a határsáv földútjának tócsáiban nagy egyedszámban.
412. *Circaea lutetiana* L.: **Csh** – Ipolytarnóc: Botos-árok.
421. *Polygala major* Jacq.: **KCs** – Bátonyterenye-Szűpatak: Vrestyok.
466. *Torilis ucranica* Spr.: **KCs** – Szanda: Vár-hegy, a várron körüli xerotherm tölgyes helyén lévő zavart gyepekben és cserjésekben több ezer tő. A fajra vonatkozó publikálatlan vizsgálataink szerint korábban innen nem jelezték.
469. *Orlaya grandiflora* (L.) Hoffm.: **KCs** – Szanda: Vár-hegy.
470. *Bifora radians* M. B.: **KCs** – Lucfalva-Nagykeresztúr: Meszes-tető déli alja, felhagyott szántón. Bátonyterenye: Krakkó-völgy felső részén, gabonatarlón. Korábban PRISZTER (in KOVÁCS – PRISZTER 1956) már jelezte előfordulását.
475. *Bupleurum rotundifolium* L.: **KCs** – Bátonyterenye-Szűpatak: Szőlő-hegy.
479. *Bupleurum praealtum* Nath.: **KCs** – Bátonyterenye-Szűpatak: Meszes-tető.
481. *Bupleurum affine* Sadler.: **KCs** – Bátonyterenye-Szűpatak: Szőlő-hegy; Kis-Kert-oldal. Mátraverebély: Kő-szirt-hegy alja, zavart gyepekben. Szanda: Vár-hegy. Lucfalva-Nagykeresztúr: Kis-Misa-hegy déli részén lévő szőlők, másodlagos gyepekben.
495. *Sium latifolium* L.: Nógrádszakál: Bussa-rét északi része, Ipoly morotvában.
502. *Oenanthe silaifolia* M. B.: **Ip** – Ludányhalászi-Szécsényhalászi: Száraz-rét. MÁTHÉ (in PRISZTER – KOVÁCS 1956) Rétságról és szarvasgedéről jelzi.
516. *Peucedanum carvifolia* Vill.: **KCs** – Cserhátszentiván: Bézma, a hegy nyugati oldalán, egykori községi legelő erősen cserjésedő foltján pár tő.
518. *Peucedanum alsaticum* L.: **KCs** – Cserhátszentiván: Szőlő-hegy (a térképen a Szőlők alja dűlőtől északnyugatra) különböző korú felhagyott szőlőparcellákon nagy egyedszámban.
523. *Tordylium maximum* L.: **KCs** – Mátraverebély: Kő-szirt-hegy alja, zavart gyepekben több száz tő. Ecseg: Vár-hegytől keletre, a patak bal partja mellett.
544. *Galium boreale* L.: **Ip** – Nógrádszakál: Bussa-rét északi része, a vasút Y elágazásában. Ludányhalászi: a falu és az Ipoly közötti réteken elszórta többfelé.
582. *Dipsacus pilosus* L.: **KCs** – Cserhátszentiván-Ecseg: Zsunyi-patak mente.
583. *Cephalaria transsylvanica* (L.) Schrad.: **LEd** –

- Endrefalva: Sáfrány-kert déli részén, útrézsüben.
616. *Linum tenuifolium* L.: **KCs** – Bányaterenye: Sulyom-hegy; Szűpatak: Meszes-tető.
638. *Geranium pratense* L.: **Ip** – Szécsény: Alsómező, a vasúti töltés melletti északi rézsüben, a Dudás-tanyától északkeletre.
642. *Tribulus terrestris* L.: **Ip** – Litke: vasútállomás mellett a sínek mentén elszórtan.
660. *Euphorbia glareosa* Pall.: **KCs** – Bányaterenye-Szűpatak: Szőlő-hegy. Buják: Csirke-hegy.
738. *Buglossoides arvensis* (L.) I. M. Johnst.: **KCs** – Mátraverebély-Szentkút: Meszes-tető. Mátraverebély: Kő-szirt-hegy délkeleti lábának cserjésedő legelőterdjén. Mátraszőlős: Ördög-völgy. Ecseg: Salgó nyugati része, félszáraz gyepekben pár tő. Sámsonháza: Csüd-hegy (az előfordulást Hűvös-Récsi Annamária, Molnár V. Attila és Sulyok József társaságában találtuk).
761. *Scutellaria altissima* L.: **KCs** – Cserhátszentiván: Bézma, a hegy nyugati oldala, másodlagos Corno-Quercetum-ban.
764. *Sideritis montana* L.: **KCs** – Mátraverebély-Szentkút: Meszes-tető.
766. *Nepeta nuda* L.: **KCs** – Bányaterenye: Sulyom-hegy.
767. *Nepeta cataria* L.: **KCs** – Bányaterenye: Krakkó-völgy felső része.
801. *Salvia glutinosa* L.: **KCs** – Mátraverebély-Szentkút: Szentkúti-patak völgyének gyertyános ligeterdjében. Kutasó: Szuha-patak völgye, a cserhátszentiváni szőlő-hegy melletti szakasz zavart ligeterdjében.
803. *Salvia aethiopis* L.: **KCs** – Lucfalva-Nagykeresztúr: Zsellérföldek, a Kiskeresztúr TSz felé vezető műút mentén.
859. *Misopatens orontium* (L.) Rafin.: **KCs** – Lucfalva-Nagykeresztúr: Kis-Misa-hegy déli alján, nyílt felszínén.
879. *Pseudolysimachion longifolium* (L.) Opiz: **Ip** – Nógrádszakál: Bussa-rét északi része, a vasút Y elágazásában. Ludányhalászi: a falu és az Ipoly közötti réteken elszórtan többfelé.
987. *Rapistrum perenne* (L.) All.: **KCs** – Bányaterenye: Sulyom-hegy. Lucfalva-Nagykeresztúr: Meszes-tető déli alja.
1062. *Hesperis tristis* L.: **KCs** – Nagybárkány: Csüd-hegy (az előfordulást Hűvös-Récsi Annamária, Molnár V. Attila és Sulyok József társaságában találtuk).
1063. *Hesperis matronalis* L.: **KCs** – Bányaterenye: Sulyom-hegy. Mátraverebély: Kő-szirt-hegy.
1073. *Erysimum odoratum* Ehrh.: **KCs** – Mátraverebély-Szentkút: Meszes-tető xerotherm tölgeseiben gyakori.
1079. *Sisymbrium loeselii* Jusl.: **KCs** – Szanda: Vár-hegy, a déli oldal erősen zavart xerotherm lejtőjén.
1106. *Viola ambigua* W. et K.: **KCs** – Mátraverebély-Szentkút: Meszes-tető xerotherm tölgeseiben elszórtan.
1114. *Viola elatior* Fr.: **KCs** – Ecseg: Zsunyi-patak völgye, a Hármás-forrás és az Alsómalom közötti szakaszon, cserjésedő mezofil réten tucatnyi tő.
1155. *Jasione montana* L.: **Ip** – Ludányhalászi-Szécsényhalászi: Homok-dűlő, meddőhányó felszínén több tíz tő.
1175. *Filago lutescens* Jord.: **KCs** – Lucfalva-Nagykeresztúr: Kiskeresztúr Tsz épületeitől északra, földút mellett.
1177. *Filago minima* (Sm.) Pers.: **KCs** – Lucfalva-Nagykeresztúr: Kis-Misa-hegy déli részén lévő szőlők, felhagyott szőlőparcella nyílt felszínén pár tucat tő. Szanda: Vár-hegy. **Ip** – Ludányhalászi: Homok-dűlő, meddőhányó felszínén nagy egyedszámban.
1184. *Inula helenium* L.: **Csh** – Ipolytarnóc: „Alsó fogadóház alatt”, Mihálygerge: Illés-hegy déli oldalának völgyében.
1192. *Inula oculus-christi* L.: **KCs** – Szanda: Vár-hegy.
1193. *Pulicaria vulgaris* Gärtn.: **Csh** – Mihálygerge: Tagosi-bercső a Lom-patak felső részén, gémeskút körüli nedves, taposott gyeppben több tíz tő.
1209. *Bidens frondosus* L.: **KCs** – Kutasó: Szuha-patak völgye, a cserhátszentiváni szőlő-hegy melletti szakasz zavart erdejében, erdészeti út tocsogójában.
1218. *Achillea crithmifolia* W. et K.: **KCs** – Mátraszőlős: Kőkapu-hegy.
1273. *Senecio hercynicus* Herborg: **KCs** – Mátraverebély-Szentkút: Szentkúti-patak völgyének gyertyános ligeterdjében.
1275. *Senecio doria* Nath.: **KCs** – Lucfalva-Nagykeresztúr: a Mező-máj és a Meszes-tető közötti völgy közúthoz közeli mocsárrétjén pár száz tő.
1293. *Carduus crispus* L.: **Csh** – Ipolytarnóc: Botosárok, patak menti ligeterdőben gyakori. Mihálygerge: Lom-patak felső részén, zavart ligeterdőben és mocsárrételken.
1296. *Carduus collinus* W. et K.: **KCs** – Mátraverebély-Szentkút: Meszes-tető. Xerotherm erdőkben szórványosan.
1335. *Carthamus lanatus* L.: **KCs** – Lucfalva-Nagykeresztúr: Meszes-tető délkeleti oldala, parlagon.
1436. *Silene dichotoma* Ehrh. subsp. *dichotoma*: **KCs** – Buják: Szőlők alja, parlagon.
1442. *Silene viridiflora* L.: **KCs** – Mátraverebély-Szentkút: Meszes-tető. Kutasó: Hátszó-hegy. Herencsény: Bükk-hegy déli oldala.
1496. *Minuartia glomerata* (M. B.) Degen subsp. *glomerata*: **KCs** – Szanda: Vár-hegy.

1576. *Androsace elongata* L.: **KCs** – Mátraverebély-Szentkút: Meszes-tető, a déli oldal andezit kibúvásán. Kozárd: Pogányvár déli részén, nyílt andezit sziklagyepben.
1720. *Allium sphaerocephalon* L.: **KCs** – Szanda: Vár-hegy.
1725. *Allium moschatum* L.: **KCs** – Ságújfalu: Festékes, fajgazdag fűszáraz gyepben pár tő (az előfordulást Hűvös-Récsi Annamária, Molnár V. Attila és Sulyok József társaságában találtuk). A területről elsőként CSIKY és mtsai (1999) jelzi a közeli Sóshartyán mellől.
1730. *Allium angulosum* L.: **Ip** – Ludányhalászi-Szécsényhalászi: Száraz-rét.
1735. *Allium marginatum* L.: **KCs** – Kutasó: Hátsó-hegy. Herencsény: Bükk-hegy déli része, xerotherm tölgyesben.
1749. *Ornithogalum pyramidale* L.: **KCs** – Bátorterenye: Sulyom-hegy.
1769. *Leucojum aestivum* L.: **Ip** – Szécsény: Káprás-rét, a Szentlélek-patak déli oldalán, szántók széli mélyedésekben számos polikormon. KOVÁCS – PRISZTER (1956) adatát Harmos Krisztián társaságában sikerült megerősítenünk.
1780. *Iris sibirica* L.: **Ip** – Nógrádszakál: Bussa-rét északi része, a vasút Y elágazásában (János István adata, az előfordulást Harmos Krisztián társaságában kerestük fel). Ludányhalászi: a falu és az Ipoly közötti réteken elszórtan többfelé.
1805. *Luzula pilosa* (L.) Willd.: **Csh** – Ipolytarnóc: Botos-árok, szurdokszerű homokkő völgyben elszórtan pár száz tő.
1823. *Epipactis microphylla* (Ehrh.) Sw.: **KCs** – Lucfalva-Nagykeresztúr: Meszes-tető, kocsánytalan tölgyesben pár tucat tő. Bátorterenye: Krakkó-völgy fője, a Zimonyi-erdőtől északra, cseres-tölgyesben tucatnyi tő.
1928. *Carex elata* All.: **Ip** – Nógrádszakál: Bussa-rét északi része, Ipoly morotva mellett (az előfordulást Harmos Krisztián társaságában találtuk).
1929. *Carex buekii* Wimm.: **KCs** – Lucfalva-Nagykeresztúr: Kis-Zagyva mellett. **Ip** – Nógrádszakál: Bussa-rét északi része, Ipoly morotva mellett (az előfordulást Harmos Krisztián társaságában találtuk). **LEd** – Szécsény: a Nógrádmegyeri-patak menti réteken, Kisgécetől nyugatra, a Vincze-hegy alatti szakaszon magassásost alkot (az előfordulást Hűvös-Récsi Annamária társaságában találtuk).
1952. *Carex halleriana* Asso: **KCs** – Bátorterenye-Szúpatak: Szőlő-tető; Bükk-völgy, Felső-Bükk-völgy pusztától északkeletre lévő erdőfoltban.
1978. *Bromus erectus* Huds.: **KCs** – Bátorterenye-Szúpatak: Meszes-tető északi része, fűszáraz gyepben pár tíz tő.
2005. *Vulpia myuros* (L.) C. C. Gmel.: **KCs** – Lucfalva-Nagykeresztúr: Kis-Misa-hegy déli részén lévő szőlők, felhagyott szőlőparcella nyílt felszínén állományalkotó. **Ip** – Ludányhalászi-Szécsényhalászi: Homok-dűlő, meddőhányó felszínén tömeges. **Csh** – Mihálygerge: Prizsaj, bokorsávok közti kisavanyodó gyepben.
2013. *Glyceria notata* Chevall.: **KCs** – Szanda: Szőrpárt déli részén, kék turistaút melletti forráslábon állományalkotó.
2026. *Poa palustris* L.: **Csh** – Ipolytarnóc: Botos-árok, patak menti ligeterdőben, az alsóbb szakaszon pár tucat polikormon.
2077. *Cleistogenes serotina* (L.) Keng.: **KCs** – Szanda: Vár-hegy.
2099. *Danthonia alpina* Vest.: **KCs** – Mátraverebély-Szentkút és Bátorterenye-Szúpatak: Meszes-tető.
2134. *Stipa capillata* L.: **KCs** – Mátraverebély-Szentkút: Meszes-tető.
2141. *Stipa pulcherrima* C. Koch.: **KCs** – Mátraverebély-Szentkút: Meszes-tető, a déli oldal andezit kibúvásán. PENKSZA – TÓTH (1992) mézskőről jelzi innen.
2167. *Chrysopogon gryllus* (Torn.) Trin.: **KCs** – Mátraverebély-Szentkút és Bátorterenye-Szúpatak: Meszes-tető.

Köszönetnyilvánítás

Köszönetünket fejezzük ki a terepbejárásoknál velünk tartó kollégáinknak, Harmos Krisztiánnak, Hűvös-Récsi Annamáriának, Judik Bélának, Lantos Istvánnak, Molnár V. Attilának, Sulyok Józsefnek segítségükért, valamint megköszönjük a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság Karancs-Medves Tájvédelmi Körzet és az Ipolytarnóci Ósmaradványok Természetvédelmi Terület munkatársainak munkánk támogatását.

Summary

Minor contributions to the floristic knowledge of Eastern Cserhát Hills and its surroundings (NE Hungary)

G. SRAMKÓ – G. MAGOS

The recently collected floristic data from occasional trips in the Cserhát Hills (hilly region to the NE of Budapest) and its surroundings are presented here. The occurrence of *Polystichum braunii* and certain regionally rare species (*Hepatica nobilis*, *Luzula pilosa*) at the Slovakian border (near the village Ipolytarnóc), the finding of *Torilis ucranica* at a new locality (Szanda: Vár Hill) to Hungary are emphasised. Data from the valley of the River Ipoly are also presented.

Irodalom

- CSIKY J. – SÜLYÖK J. – SCHMOTZER A. (1999): Adatok a Salgótarján körüli oligocén kori homokkő flórájához. – *Kitaibelia* **4**(1): 55-63.
- HARMOS K. – SRAMKÓ G. (2000). Adatok a Mátra edényes flórájához I. – *Kitaibelia* **5**(1): 63-78.
- HARMOS K. – SRAMKÓ G. – STADLER Á. (2001): Adatok a Cserhát edényes flórájához. – *Kitaibelia* **6**(1): 73-86.
- KOVÁCS M. (1957): A nógrádi flórajárás Magnocaricion-társulásai. – *Bot. Közlem.* **47**: 135-155.
- KOVÁCS M. – PRISZTER SZ. (1956): A nógrádi flórajárás (Neogradense) érdekesebb növényei. – *Bot. Közlem.* **56**(3-4): 309-311.
- NAGY J. (1997) Adatok a Börzsöny-hegység flórájához. – *Kitaibelia* **2**(1): 27-32.
- SCHIDLAY, E. (1966): Polypodiales. In: FUTÁK, I. (ed.): *Flora Slovenska II. Pteridophyta, Coniferophytina.* – Vydavateľstvo Slovenskej académie vied, Bratislava, pp.: 103-227.
- SEREGÉLYES T. (1990): Botanikai szakvélemény. – kézirat.
- SIMON T. (2000): A magyarországi edényes flóra határozója. – Harasztok, virágos növények. 4. kiadás – Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 976 pp.
- VIDA G. (1966) Cytology of *Polystichum* in Hungary. – *Bot. Közlem.* **53**(2): 137-145.